BPSW beroepsvereniging van professionals in sociaal werk

nederlandse vereniging van pedagogen en onderwijskundigen NVO

Nederlands Instituut van Psychologen NIP

Utrecht, 11 september 2020.

Reactie van de beroepsverenigingen NIP, NVO, BPSW op de internetconsultatie Wet rechtspositie gesloten jeugdinstellingen

Geachte ministers,

Met belangstelling hebben de beroepsvereniging van sociaal werkers (BPSW), van psychologen (NIP) en orthopedagogen (NVO) kennisgenomen van het wetsvoorstel rechtspositie gesloten jeugdinstellingen.

Het wetsvoorstel voorziet in een integrale regeling voor de (interne) rechtspositie van jeugdigen die op grond van een rechterlijke beslissing in een gesloten instelling verblijven. Het wetsvoorstel heeft daarmee ook gevolgen voor onze leden die werkzaam zijn in deze instellingen, dan wel als gedragswetenschapper of als jeugdbeschermer een rol spelen in de indicatiestelling of als gekwalificeerd gedragswetenschapper bij het al dan niet afgeven van een instemmingsverklaring.

Daarnaast zijn we partij bij het plan best passende zorg voor de meest kwetsbare jongeren en onderschrijven we het uitgangspunt dat voor iedere jeugdige een individuele integrale benadering nodig is vanwege de combinatie van psychosociale problematiek en de benodigde behandeling en bescherming. Vanuit die invalshoek hebben we kennisgenomen van dit wetsvoorstel en geven we hierbij een beknopte reactie.

- **Waardering voor de Intentie achter het wetvoorstel**

In de memorie van toelichting wordt beschreven dat in het wetsvoorstel gezocht is naar de balans tussen de fundamentele rechten en vrijheden van jongeren en de plicht van de overheid om hen te verzekeren van de bescherming, opvoeding en de zorg die nodig zijn voor zijn of haar welzijn. Het 'nee, tenzij...- principe' dat gaat over de toepassing van vrijheidsbeperkende maatregelen, onderschrijven we van harte, evenals het (verder) terugdringen van onvrijwillige zorg in de gesloten jeugdhulp en om gesloten jeugdhulp zo veel mogelijk kleinschalig, in zo 'thuis-achtig mogelijke' setting te verzorgen.

- **Effect op de hulpverlening door de invoering van drie regimes**

Met dit wetsvoorstel wordt gekozen voor drie te onderscheiden regimes, een beperkt gesloten regime, een gesloten regime en een hoog beveiligd gesloten regime. Daarbij is het mogelijk dat de jongere met een strafrechtelijke achtergrond ook geplaatst wordt samen met jongeren die op grond van een machtiging Jeugdwet geplaatst worden. Het heeft ons zeer verbaasd dat dit onderscheid dat een aantal jaren geleden bewust is aangebracht, nu weer wordt verlaten zonder een degelijke onderbouwing.

De nood voor behandeling mag dan hetzelfde zijn, de problematiek van deze jongeren uit zich anders. De rechtspositie gelijk trekken in een gesloten setting is echt iets anders dan hen bij elkaar zetten in dezelfde instelling. Er zijn wel degelijk verschillen zijn tussen kinderen die gesloten zijn

geplaatst op grond van een strafrechtelijke maatregel en kinderen die op grond van een onveilige of vastgelopen opvoedingssituatie behandeling moeten krijgen.

Wat was de reden om ze destijds uit elkaar te plaatsen en wat is daar nu anders in geworden, behalve dat er meer aandacht moet komen voor behandeling en kleinschalige plaatsingen? Is er onderzoek gedaan naar gezondheidswinst bij samen plaatsing? De zorgzaamheid in plaatsing die wordt genoemd in de memorie betreft vooral voorkomen dat er incidenten plaatsvinden....maar dan ben je al te laat.

Uiteraard verdienen al deze jongeren de best passende zorg, maar de vraag is of het onderscheid in drie regimes niet gaat leiden tot meer overplaatsingen tussen de verschillende modaliteiten. Dit is niet in het belang van deze kwetsbare jongeren. Vanuit behandelperspectief is continuïteit in de zorg en het kunnen opbouwen van een vertrouwensrelatie belangrijk. Het leidt ertoe dat zij steeds met andere professionals te maken krijgen bij wie ze steeds opnieuw hun verhaal moeten doen[1].

- **Effect van onderbrengen in een wet**

We stellen vast dat het onderbrengen van de bepalingen over de rechtspositie van de jongeren en de bepalingen over de voorwaarden waaronder vrijheidsbeperkende maatregelen in de te onderscheiden regimes mogen worden toegepast in één wet, het risico in zich draagt dat de aandacht uitgaat naar welke vormen van vrijheidsbeperking al dan niet zijn toe gestaan.

De aandacht en ambitie in de gesloten jeugdhulp en de kleinschalige opvang moet er op gericht zijn om een zo optimaal mogelijk pedagogisch klimaat te creëren waarin zo min mogelijk vrijheidsbeperkende maatregelen worden toegepast.
Dit 'nee, tenzij' principe inzake de vrijheidsbeperkende maatregelen vraagt om verdere implementatie en (middelen voor) het verder bekwamen van professionals in het vinden en toepassen van alternatieven.

Gekozen wordt ook om een aantal bepalingen uit de Jeugdwet te halen en onder te brengen in een aparte wet. Dit gaat ten koste van de kenbaarheid en samenhang met andere bepalingen uit de Jeugdwet.

- **Uitbreiding van de toets van de rechter en de rol van de gekwalificeerde gedragswetenschapper**

In het wetsvoorstel wordt voorgesteld dat de toets van de rechter wordt uitgebreid door een aanpassing van artikel 6.1.2 en artikel 6.1.3 Jeugdwet. Toegevoegd wordt dat de machtiging alleen kan worden afgegeven als die noodzakelijk en geschikt is. Op zich past dat in de opgave dat er passende jeugdhulp moet worden geboden. We vragen ons echter af hoe de rechter dat kan beoordelen. De locatie waar de jongere geplaatst wordt na afgifte van een machtiging is meestal op dat moment nog niet bekend.

Daarnaast zal voortaan door de rechter ook getoetst moeten worden of er geen minder ingrijpende mogelijkheden zijn om de opgroei en opvoedingsproblemen te behandelen. En zal in de machtiging het doel van de opname en het verblijf moeten worden omschreven. Dit past in de beweging naar zo

[1] Onderzoek "Constant nieuwe gezichten, ik crash daarvan, Het vergeten kind, 2020

min mogelijk vrijheidsontneming en - beperking van jongeren, hetgeen we toejuichen. Wat ons niet helder is geworden is wat dit betekent voor de verwachtingen ten aanzien van de instemmingsverklaring van de gekwalificeerde gedragswetenschapper. Deze is immers voorwaardelijk voor de afgifte van een machtiging. NIP en NVO zien het als hun taak om hierover samen met andere partijen verder na te denken.

- **Toevoeging vrijheidsbeperkende maatregelen aan voorwaardelijke machtiging**

Met de wijziging van artikel 6.1.4. Jeugdwet wordt verplicht dat niet alleen de voorwaarden verbonden aan de voorwaardelijke machtiging worden opgenomen in de machtiging, maar ook de vrijheidsbeperkende maatregelen. In het negende lid wordt gesteld dat niet alleen de vrijheidsbeperkende maatregelen genoemd in het zevende lid kunnen worden opgenomen, maar ook vrijheidsbeperkende maatregelen voor zover die het gedrag de ernstige opgroei- en opvoedproblemen beïnvloedt.

NIP, NVO en BPSW zien graag een nadere uitwerking van deze uitbreiding. Enerzijds omdat het risico bestaat dat het "nee-tenzij" principe al bij voorbaat wordt ondermijnd doordat in de praktijk al vast wordt gevraagd om de mogelijkheid om ook vrijheidsbeperkende maatregelen te kunnen opleggen. Dan hoeft men niet opnieuw naar de rechter als dat nodig blijkt. Anderzijds vraagt het om verduidelijking, omdat er staat "voor zover" dit het gedrag beïnvloedt. Daarmee wordt gevraagd om een causaal verband aan te geven. De vraag is of dit altijd te onderbouwen is.

- **Jeugdhulpverantwoordelijke: ter zake deskundig**

In artikel 1.1 wordt de jeugdhulpverantwoordelijke gedefinieerd als een geregistreerde professional in SKJ of BIG. De beroepsverenigingen BPSW, NIP en NVO vinden het van belang dat opgenomen wordt dat deze professional ter zake deskundig is voor de taak waarmee hij wordt belast. Gezien de verregaande bevoegdheden tot het opleggen van vrijheidsbeperkende maatregelen en de taken waarmee deze professional belast kan worden, lijkt het ons van belang dat de norm van de verantwoorde werktoedeling wordt toegepast. Bij het toedelen van taken moet rekening gehouden worden met de kennis en vaardigheden van de professional en deze moet in staat worden gesteld om te werken met in achtnemen van zijn professionele standaard. Daarbij geldt bekwaam maakt bevoegd.

In een aantal bepalingen worden bevoegdheden gegeven aan de directeur óf de jeugdhulpverantwoordelijke. Dit noopt tot het maken van expliciete afspraken over rollen en verantwoordelijkheden en hoe omgegaan wordt met verschillen van inzicht. Het draagt een groot risico in zich dat er een onveilig werkklimaat ontstaat, als een beslissing onderbouwd vanuit goed hulpverlenerschap in hiërarchische zin wordt doorkruist. Ruimte voor professionele autonomie moet behouden blijven. Denkbaar is immers dat een directeur vanuit de verantwoordelijkheid voor de orde in de instelling tot andere afwegingen komt als de jeugdhulpverantwoordelijke, die handelt op grond van zijn verantwoordelijkheid om als goed hulpverlener te handelen.

- **Nadere uitwerking gegevensuitwisseling noodzakelijk**

In artikel 9.6 wordt de gegevensuitwisseling door de directeuren van de gesloten jeugdinstellingen geregeld. We zien graag vermeld dat daarbij de toets van de AVG wordt gehanteerd waarin o.a. altijd

BPSW
beroepsvereniging
van professionals
in sociaal werk

nederlandse vereniging
van pedagogen en
onderwijskundigen
nvo

Nederlands Instituut van Psychologen
NIP

voorop staat dat niet meer informatie wordt verstrekt dan noodzakelijk is en voldaan wordt aan het noodzakelijkheidsvereiste. Daarnaast mag deze gegevensverstrekking niet strijdig zijn met de geheimhoudingsplicht die op de hulpverleners rust op grond van de Jeugdwet, de wet BIG, de WGBO en hun beroepscode. Wij zien graag dat deze aspecten meegenomen worden in de AMvB op grond van artikel 9.6 derde lid.

Wij hopen dat u deze inbreng wilt betrekken bij uw verdere afwegingen omtrent dit wetsvoorstel en leveren daar graag een bijdrage aan.

Met vriendelijke groet,

[redacted]
Directeur NIP

[redacted]
Directeur BPSW

[redacted]
Directeur NVO